

DR. NEHÉZ-POSONY KATINKA

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÜGYVÉD		KÚRIA 4.	
Ügyszám: Az írat elektronikus irattal	Kérelmet megadta: 2022 JAN 13.		
Az Alkotmánybíróság részére 1015 Budapest, Donáti u. 35-45.	Erkezett: 2022 JAN 13.		
Kúria útján ügyszám: Knk.IV.40.648/2021/23.1	Kezelt: Kezelt törrel	Kezelőiroda:	Knk.IV.40.648/2021/24
Melléklet: 730	H	Észlelt:	2022 JAN 13.
	Példány: 1	Változat: 2	Közlök: AKU!

Tisztelt Alkotmánybíróság!Alulírott **Dr. Nehéz-Posony Katinka** ügyvédtovábbiakban: **I.r.****Indítványozó –**

továbbiakban: **II.r. Indítványozó** –, együtt továbbiakban: Indítványozók jogi képviselőjeként az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a **Kúria Knk.IV.40.648/2021/23. számú végzésének** (továbbiakban: támadott végzés) **alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg ezt**, mert a végzés sérti

- I.r. Indítványozó **Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdésében garantált népszavazáshoz való jogát**, továbbá
- II.r. Indítványozó kiskorú gyermek **Alaptörvény II. cikkében biztosított személyiség szabad kibontakoztatásához való jogát és az Alaptörvény XVI. cikkében biztosított megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát.**

Kérem továbbá a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Kúria támadott végzésének megsemmisítése esetén az Abtv. 43. § (4) bekezdés alapján – a Kúria támadott végzése alaptörvény-ellenességének bemutatása során kifejtett indokokból – semmisítse meg a Nemzeti Választási Bizottság 18/2021. számú határozatát is.

Kérelmem indokolásaként a következőket adom elő.

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményeia) *A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése*

2021. július 21. napján a kormány országos népszavazásra irányuló kezdeményezéseket nyújtott be a Nemzeti Választási Bizottsághoz. A Nemzeti Választási Bizottság 2021. július 30. napján a „Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekeknek a nem megváltoztatását bemutató

médiatartalmakat jelenítsenek meg?” népszavazásra javasolt kérdést 18/2021. sz. határozatával hitelesítette.

A népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 29. § (1) bekezdése alapján a Nemzeti Választási Bizottság 18/2021. sz. határozata ellen 2021. augusztus 16-ig állt nyitva a határidő a Kúriához való felülvizsgálati kérelem benyújtására. Indítványozók a törvényes határidőn belül felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő a Nemzeti Választási Bizottság 18/2021. sz. határozatával szemben.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Indítványozók a Nemzeti Választási Bizottság sérelmes döntése (NVB 18/2021. sz. határozat) ellen az Nsztv. 29. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Kúriához. A Kúria 2021. november 15. napján Knk.IV.40.648/2021/23. számú végzésével a Nemzeti Választási Bizottság 18/2021. sz. határozatát helybenhagyta. Az Nsztv. 30. § (1) bekezdése szerint a népszavazási kezdeményezés Nemzeti Választási Bizottság általi hitelesítő döntése elleni felülvizsgálatot biztosító Kúria döntése ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Indítványozó jogi képviselője számára a Kúria a döntést 2021. november 15. napján kézbesítette. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani, így Indítványozók az alkotmányjogi panaszt a törvényes határidőn belül terjesztik elő.

d) Az Indítványozók érintettségének bemutatása

I.r. Indítványozó érintettsége kettős természetű, az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) és c) pontja tekintetében is megállapítható. Az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerint jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy, aki a bíróság eljárásában fél volt. I.r. Indítványozó a Knk.IV.40.648/2021/23. számú határozat **II. rendű kérelmezőjeként** a bírósági eljárásban kezdeményező fél volt. Az Abtv. 27. § (2) bekezdés c) pontja szerint jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy, akinek jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed. I.r. Indítványozó a népszavazáson való részvételre jogosult állampolgár. A Kúria döntése azzal, hogy a támadott végzés nyomán megtartható a népszavazás, önmagában érinti – és alaptörvény-ellenesen korlátozza – I.r. Indítványozó népszavazáshoz való jogát. Ennek oka, hogy ha a népszavazás során a „nem” válaszok kerülnek többségbe, a törvényhozónak jogalkotási kötelezettsége keletkezik, és az így megalkotott törvény – a későbbiekben kifejtett módon – szükségszerűen alaptörvény-ellenes lesz.

II.r. Indítványozó érintettsége – kiskorúságára figyelemmel – szintén kettős. II.r. Indítványozó egyrészt érintettnek minősül az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján, tekintettel arra, hogy a Knk.IV.40.648/2021/23. számú határozat **III. rendű kérelmezőjeként** ő is kezdeményező fél volt a bírósági eljárásban. Másrészt érintettnek minősül az Abtv. 27. § (2) bekezdés c) pontja alapján, mivel a népszavazás bármilyen tartalmú kimenete hatással lesz arra, hogy az állam milyen formában biztosítja majd számára a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez

szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogot. Hasonlóan az előzőekben kifejtettekhez, amennyiben a népszavazás során a „nem” válaszok többsége alapján a törvényhozónak jogalkotási kötelezettsége keletkezik, akkor az így megalkotott törvény – a későbbiekben kifejtett módon – szükségszerűen alaptörvény-ellenesen korlátozza majd gyermeki jogait.

e) *Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés*

Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

A bírói döntés alaptörvény-ellenessége elsődlegesen abból fakad, hogy a Kúria alaptörvény-ellenesen értelmezte az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontját, így olyan kérdést hitelesített, amelynek kapcsán tartott népszavazás egyik lehetséges eredménye alaptörvény-ellenesen korlátozza a gyermek megfelelő védelemhez és gondoskodáshoz való jogát, így nem felel meg annak az értelmezési tartalomnak, amelyet az Alkotmánybíróság a gyermeki jogoknak adott. A Kúria emellett alaptörvény-ellenesen értelmezte az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontját, mivel olyan kérdést hitelesített, amelynek kapcsán tartott népszavazás egyik lehetséges eredménye alaptörvény-ellenes, így az Alaptörvény módosítására irányul. Ezzel alaptörvény-ellenességet okozott a népszavazáshoz való joggal összefüggésben is. Álláspontunk szerint amennyiben a Kúria az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában megjelenő alapjog-értelmezéseket megteszi, illetve helyesen teszi meg, úgy végzésében más következtetésre, jelenlegi döntésével ellentétes döntésre kellett volna jutnia.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok elbírálásakor az egyedi alapjogsérelmet orvosló szubjektív jogvédelmi funkció mellett objektív jogvédelmi funkciót is megvalósít, így az ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségét az Indítványozó egyedi alapjogsérelmén túlmutató jellege is aláhúzza. A népszavazás eredményeként ugyanis az egyik esetben a szülő döntési lehetőségét teljes mértékben korlátozó jogalkotásra lenne köteles az Országgyűlés, miszerint a szexuális médiatartalmakkal kapcsolatos korlátozásokat meg kellene szüntetni. Ez esetben viszont valamennyi szülő nevelési jogának az a része, hogy a szexuális tartalmakkal belátása szerint engedje gyermekét megismerkedni, teljesen megszűnne. Az alkotmányjogi panasz elbírálása az az utolsó beavatkozási pont, ahol az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének előzetes megakadályozására még lehetőség van. Ha az érvényes és eredményes népszavazás alapján az Országgyűlés megalkotja a szükségképpen alapjogsértő törvényt, akkor már csak utólagos normakontroll vagy alkotmányjogi panasz eljárásban lehet orvosolni az alapjogsérelmet, de ez nem orvosolja a népszavazáshoz fűződő jog sérelmét. Mert a népszavazáshoz fűződő joga mindenképpen sérült az Indítványozónak, hiszen valós választási lehetősége nem volt. Az alapvető alkotmányjogi jelentőség abban a tekintetben is fennáll, hogy az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése értelmében az érvényes és eredményes népszavazást szükségképpen jogalkotás követi, a Kúria azonban a népszavazási kezdeményezésből eredő, Alaptörvénybe ütköző jogalkotási kötelezettséget nem azonosította hitelesítési akadályként felülvizsgálata során.

A népszavazás kezdeményezésének alkotmányos jelentőségű eleme a hitelesítési eljárás, melyben a népszavazási kezdeményezések alkotmányossága is vizsgálat tárgya, minden állampolgár jogosult részt venni a népszavazás alkotmányosságának biztosításában a

felülvizsgálati eljárásban. Így a népszavazás kezdeményezéséhez való alapvető jog része a hitelesítési eljárás felülvizsgálatában való részvétel biztosítása. Amennyiben a hitelesítés – és annak felülvizsgálata – nem az alkotmányos garanciák érvényesítésével zajlik, úgy kiüresedik az alkotmányos népszavazáshoz való jog, és az abban való állampolgári részvétel joga.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Jelen indítványban az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jogból levezethető személyiség szabad kibontakoztatásához való jog, valamint a gyermeknek az Alaptörvény XVI. cikkében biztosított megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga sérelmét kívánjuk igazolni. Álláspontunk szerint a Kúria támadott végzése szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az említett alapjogokat, illetve nem tesz eleget a gyermeki jogok védelméből eredő állami kötelezettségének.

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

ba) A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz, valamint személyisége szabad kibontakoztatásához és tájékozódáshoz való jogának sérelme

baa) A gyermek alapjogi jogalanyisága és alapjoggyakorlása

Az Alkotmánybíróságnak már egyik korai határozata, a 21/1996. (V. 17.) AB határozat tárgyalja a gyermek alapjogi jog- és cselekvőképességét, vagyis azt, hogy a gyermeket mely alapjogok illetik meg, illetve mennyiben gyakorolhatja ténylegesen az egyes alapvető jogait.

A határozat nem hagy kétséget afelől, hogy „[a] gyermeket megilletik az alapjogok. [...] Ahol a törvények nem szabályozzák a kis- és fiatalkorúak joggyakorlását, az Alkotmány alapján esetről esetre kell meghatározni, hogy a gyermek mely alapjogot, milyen vonatkozásban gyakorolhat maga, illetve hogy ki gyakorolja nevében és érdekében, illetve, hogy gyermek voltára [...] tekintettel az alapjog gyakorlásának egyes területeiről nem zárható-e ki teljesen. A gyermek alapjoggyakorlásának – s ezen belül a személyes joggyakorlásnak – lehetősége a joggyakorlás következményeit átfogó döntési képesség kibontakozásával együtt, a növekvő korról egyre szélesebb lesz.” {ABH 1996, 74, 78–79} Az Alkotmánybíróság tehát főszabályként határozza meg azt, hogy a gyermekek a felnőttekkel azonos alapjogi jogalanyiságot élveznek, alapjog-gyakorlásuk azonban – lévén kiskorúak – még nem teljes, ám fokozatosan bővül életkoruk előrehaladtával.

Az Alkotmánybíróság idézett határozata részletesen elemzi azt is, hogy a kiskorú gyermek alapjoggyakorlása mely esetekben vethető alá a nagykorúakhoz képest szigorúbb korlátozásnak. Ezzel összefüggésben megállapítja, hogy az állam a gyermeki jogok – védelemhez és gondoskodáshoz való jog – érdekében korlátozhatja a gyermek alapjoggyakorlását, mivel a gyermeki jogok érvényre juttatása magában foglalja azt is, hogy az állam elhárítsa a gyermek személyiségét és jövő életét meghatározó súlyos

kockázatvállalásokat a gyermektől. {ABH 1996, 74, 80} A határozat azonban azt is hangsúlyozza, hogy „[a] szabadságjog korlátozásához a gyermek védelme érdekében sem elég a testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődés elvont veszélyeztetése. Azt kell bizonyítani, hogy valamely tevékenységet azért korlátoz vagy tilt a jog, mert az az érintett korosztályra konkrét veszélyekkel jár; e konkrét veszély nagysága dönti el a jogkorlátozás arányosságát is.” {ABH 1996, 74, 81}

A gyermek egyes alapjogainak korlátozása tehát nem valósulhat pusztán azon az alapon, hogy a jogalkotó a korlátozással általánosságban védeni kívánja a gyermeket, minden esetben igazolni kell, hogy az alapjog-korlátozás a gyermek – és általában a gyermeki jogok – védelme érdekében kényszerítően szükséges és emellett arányos is.

bab) A gyermek joga személyisége szabad kibontakoztatásához és a tájékozódáshoz

Az előzőekre figyelemmel megállapítható, hogy a gyermek egyértelműen alanya az Alaptörvény II. cikkében deklarált emberi méltósághoz való jognak, illetve az ebből levezetett jogoknak, és ezeket a jogokat legtöbb esetben gyakorolhatja is. (A gyakorlás alól kivételt jelent az önrendelkezéshez való jog, amelyről maga az Alkotmánybíróság mondta ki, hogy ezt a kiskorú nem minden esetben gyakorolhatja. Vö. 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 464, 478–479) Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. „*általános személyiségi jog*” egyik megfogalmazásának tekinti, az általános személyiségi jog tartalmi elemeként pedig a személyiség szabad kibontakoztatásának jogát is megnevezte [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 45.]. Az általános személyiségi jog lényege, hogy arra mind az Alkotmánybíróság, mind más bíróságok minden esetben hivatkozhatnak az egyén autonómiájának védelmében, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. A személyiség szabad kibontakoztatásának joga ennek az autonómiának az állami beavatkozástól való mentességét garantálja. Az emberi szexualitással (nemi identitással, szexuális orientációval, születési és társadalmi nemmel stb.) összefüggő kérdések és döntések egyértelműen az egyén identitásának, személyiségének fontos részét képezik, így közvetlen összefüggésben állnak a személyiség szabad kibontakoztatásához való joggal. Ennek következtében azok az ismeretek, amelyeket az egyén az emberi szexualitással összefüggésben megszerez, személyisége szabad kibontakoztatásához járulhatnak hozzá.

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése biztosítja a gyermeki jogokat a gyermek megfelelő testi, szellemi, erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát. Az idézett rendelkezés jogosultságot keletkeztet a gyermek oldalán: a gyermek ez alapján igényt tarthat arra, hogy a fejlődéséhez szükséges feltételeket családja, az állam és a társadalom biztosítsa számára. Az Alkotmánybíróság már egyik korai határozatában rögzítette, hogy a gyermeknek az a joga, hogy az állam részéről a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemben és gondoskodásban részesüljön, az állam tevételes alkotmányos köteletségét alapozza meg a gyermek fejlődésének, sőt személyiségfejlődésének intézményes védelmére. {21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 80} A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának tartalmát az Alaptörvény nem fejt ki részletesen. A gyermeki jogok tartalmi elemeinek pontosításához ezért azt a nemzetközi egyezményt kell segítségül hívnunk, amely kifejezetten a gyermek jogainak katalógusát tartalmazza: a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt (a továbbiakban: Gyermekjogi

Egyezmény). A Gyermejjogi Egyezménynek Magyarország részes állama, az egyezmény az 1991. évi LXIV. törvény révén a magyar jog része. A Gyermejjogi Egyezmény 13. cikkének (1) bekezdése a gyermek véleménynyilvánítási szabadságának elismerése mellett azt is deklarálja, hogy a gyermeknek joga van mindenfajta tájékoztatás megismeréséhez és terjesztéséhez, kifejezetten elismeri tehát a gyermek *tájékozódáshoz való jogát*. A Gyermejjogi Egyezmény 17. cikke megállapítja továbbá, hogy a részes államok elismerik a tömegtájékoztatási eszközök feladatának fontosságát, és gondoskodnak arról, hogy a gyermek hozzájusson a különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és anyagokhoz, nevezetesen azokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint fizikai és szellemi egészségét szolgálják.

bac) A gyermek személyisége szabad kibontakoztatásához és a tájékozódáshoz való jogának aránytalan korlátozása

A 18/2021. NVB határozattal hitelesített és a Kúria támadott végzése által is támogatott népszavazási kérdés meghatározott médiatartalmak kiskorúaknak való bemutatásának lehetőségére irányul, ezért egyértelműen érinti a kiskorúak tájékozódáshoz való jogát. A nemleges válaszok győzelme esetén pedig leszögezhető, hogy az ennek nyomán keletkező jogalkotási kötelezettség kifejezetten a gyermekek szabad tájékozódásának korlátozására irányul. A népszavazási kérdés emellett – a szexualitással összefüggő tartalma miatt az előzőekben bemutatott módon – a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogot is érinti, a nemleges válasz győzelméből fakadó jogalkotási kötelezettség pedig a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogot is korlátozza. Így a továbbiakban azt indokolt megvizsgálni, hogy a nemleges válaszok többségbe kerüléséből fakadó jogalkotás révén létrejött jogszabály a szükségesség és arányosság követelményének megfelelően korlátozza-e a gyermekek joggyakorlását a tájékozódáshoz való jog, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jog tekintetében.

A jogkorlátozás szükségességi-arányossági szempontú vizsgálata során elsőként a *legitim jogkorlátozási célt* kell megvizsgálnunk. Ez fennállónak tekinthetjük, hiszen a jogalkotó a népszavazás eredménye nyomán megalkotandó jogszabályt azért alkotja majd, hogy más alapvető jogait – a gyermek megfelelő testi, szellemi, erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát – megvédje. A legitim cél azonosítása után értékelnünk kell, hogy *az eszköz, amit a jogalkotó választ, alkalmas-e a kívánt cél elérésére*. A választott eszköz a médiatartalmak közzétételének korlátozása. Ez alkalmas eszköznek tekinthető, mivel ténylegesen megvalósítja, hogy a kiskorúak bizonyos médiatartalmakkal ne találkozhatnak. Következő lépés a jogkorlátozás szükségességének vizsgálata, amelyek során azt kell értékelni, hogy valóban *kényszerítő szükség vezet-e a jogalkotót, amikor a jogkorlátozás eszközhöz nyúl*, vagy létezik esetleg ennél enyhébb eszköz is a cél elérésére. Több lehetőség is rendelkezésre áll annak a célnak az elérésére, hogy a kiskorú ne férjen hozzá a fejlődésére nézve kockázatos médiatartalmakhoz. Elképzelhető a kiskorú edukációja, amelynek célja, hogy a kiskorú saját maga kerülje el az ilyen tartalmakat. Elképzelhető továbbá, hogy az állam a kiskorú fejlődéséért felelős személyre (szülőre, gyámra, gondozásában részt vevő más felnőttre) telepítse annak a kötelezettségét, hogy a kiskorú ilyen számára kockázatos vagy káros tartalmakhoz ne férjen hozzá. A bemutatott eszközök azonban jóval csekélyebb valószínűséggel vagy egyáltalán nem képesek garantálni a kiskorú megfelelő szintű védelmét.

Jóval nagyobb eséllyel kerülheti el a kiskorú a számára káros médiatartalmakat akkor, ha ezek csak szigorú korlátok mellett tehetők közzé. A szükségesség tehát szintén igazolható: a médiatartalmak közzétételének korlátozása képes csak megfelelő mértékben garantálni a gyermeki jogok védelmét.

Végül a jogkorlátozás arányosságának vizsgálata során a következő megállapításokat tehetjük. A Kúria nem vitatta, sőt támadott végzésében kifejezetten hangsúlyozta, hogy „*egyértelmű, hogy a kérdés az Mttv. 9. § szerinti besorolásának és a 10. § szerinti megjelenítési feltételek változtatására irányul.*” [40] A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (továbbiakban: Mttv.) 9. §-a kötelezi a lineáris médiaszolgáltatásokat nyújtó médiaszolgáltatókat arra, hogy meghatározott (I–VI. sorszámozott) kategóriákba sorolják be az általuk közzétett médiatartalmakat. A kategóriák egyrészt életkori ajánlásokat jelentenek, azt mutatják meg, hogy adott műsorszám milyen korosztály számára ajánlott, illetve nem ajánlott, másrészt meghatározzák, hogy adott kategóriájú műsorszám mikor, illetve milyen feltételek mellett tehető közzé. Az Mttv. 9. § (2)–(7) bekezdései azonban nem általánosságban, hanem meghatározott kritériumok mentén végzik el adott műsorszám besorolását. A műsorszám abban az esetben nem ajánlható bármely korosztálynak, ha

- meghatározott életkor alattiakban félelmet kelthet, illetve
- meghatározott életkor alattiak nem érthetnek meg vagy félreérthetnek,
- erőszakra, illetve szexualitásra utal,
- témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus,
- meghatározó eleme az erőszak, a születési nemnek megfelelő önzonosságtól való eltérésnek, a nem megváltoztatásának, valamint a homoszexualitásnak a népszerűsítése, megjelenítése, illetve a szexualitás közvetlen, naturális vagy öncélú ábrázolása,
- pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz.

Egyértelműen látható, hogy minden felsorolt esetben a jogalkotó nem pusztán általánosságban hivatkozik a kiskorú fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, esetleg károsítására, hanem meghatározza azt a sajátos megjelenítési módot (félelemkeltő, érthetetlen, erőszakos, pornográf), amely megalapozza a kiskorú fejlődésére gyakorolt konkrét veszélyt. (Ez alól természetesen kivételt jelent a születési nemnek megfelelő önzonosságtól való eltérésnek, a nem megváltoztatásának, valamint a homoszexualitásnak a megjelenítésére vonatkozó korlátozás, amely előírás épp ezért – álláspontunk szerint – szintén alaptörvény-ellenes, hiszen a pusztá megjelenítés esetében nem ismerhető fel a korlátozást indokoltá tevő konkrét veszély. Jelen panaszban azonban ez az alaptörvény-ellenesség nem tárgya.) Mindezek alapján az Mttv. idézett rendelkezései megfelelnek a 21/1996. AB határozatban foglalt elvárásnak: nem pusztán elvont módon veszélyeztetik a gyermek testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődését, hanem az érintett korosztályt fenyegető konkrét veszélyeket jelölik meg. Így ezek az előírások arányosak.

Ezzel szemben, amennyiben a 18/2021. NVB határozattal hitelesített kérdés alapján tartott népszavazáson a „nem” válaszok kerülnek többségbe, a jogalkotó általánosságban lesz köteles megtiltani a nem megváltoztatásának megjelenítését, vagyis anélkül, hogy bármely megjelenítési módot meghatározná, amely a kiskorúak testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődésére konkrét veszélyt jelent. Ez a jogkorlátozás épp a 21/1996. AB határozatban kifejtettek miatt

nem lenne arányos. A nem megváltoztatása önmagában egy tényszerű jelenség, amely élettani és lélektani folyamatok áttekintése révén írható le. A nem megváltoztatásának pusztán bemutatásához ezért nem kapcsolódik semmiféle értékítélet, ez tudományos ismeretként azonosítható. *Az általános tiltás tehát a kiskorú személyisége szabad kibontakoztatásához és a Gyermekjogi Egyezményből fakadó tájékozódásához való jogát aránytalanul korlátozná, hiszen semmilyen módon nem tenné lehetővé számára, hogy a nem megváltoztatásáról az Mttv. 9. § szerinti besorolásra kötelezett médiaszolgáltatótól – akár közszolgálati médiaszolgáltatótól – értesüljön, méghozzá úgy, hogy a nem megváltoztatásának bemutatása általánosságban nem jelent konkrét veszélyt a kiskorú fejlődésére.*

bad) A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának sérelme

A kiskorúak alapjogainak sérelme kapcsán végül arra is szeretnénk rámutatni, hogy – bár a Kúria álláspontja szerint az eredmény nyomán megalkotandó jog tartalma egyértelmű – a népszavazási kérdésre adott „igen” válaszok többsége is alapjogsértő, így alaptörvény-ellenes jogalkotásra ad lehetőséget.

Amennyiben a kérdésre adott „igen” válaszok győznek, úgy a Kúria szerint „*a 'nem megváltoztatását bemutató' fordulatot az Mttv. 9. § (6) bekezdéséből törölni kell.*” {[42]} Azt azonban nem tisztázza a Kúria jogértelmezése – a kérdés megfogalmazása alapján pedig szintén nem állapítható meg –, hogy mindezek után a nem megváltoztatásának bármilyen módon való bemutatása lehetséges a kiskorúak számára, vagy kerülhet-e a nem megváltoztatásának meghatározott módon történő bemutatása az Mttv. 9. §-ának valamely más bekezdésébe, vagyis más besorolási kategóriába és ha igen, akkor melyikbe. Amennyiben a nem megváltoztatása korlátlanul megjeleníthető kiskorúak számára, akkor a jogalkotó nem garantálja azt, hogy a kiskorúak az életkoruknak, szellemi és erkölcsi érettségi szintjüknek megfelelő módon jutnak majd hozzá a nem megváltoztatását bemutató médiatartalmakhoz. Így az „igen” válaszok többsége is lehetőséget ad arra, hogy a jogalkotó alaptörvény-ellenesen tegyen eleget a népszavazás eredményéből fakadó kötelezettségének.

bb) A népszavazáshoz való jog sérelme

A népszavazás célja, hogy a választópolgárok közvetlenül döntsenek adott kérdésben. Ügydöntő népszavazás esetén – a magyar jogi szabályozás jelenleg csak az ügydöntő népszavazás intézményét ismeri – a népszavazás eredménye köti a képviseleti szervet. Amennyiben a népszavazás eredményéből jogalkotási kötelezettség is származik, akkor a népszavazás eredménye adott tartalmú jogalkotásra kötelezi a népképviseleti szervet.

Az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdésében meghatározott, népszavazásból kizárt tárgykörök az Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdésében elismert, a népszavazáshoz való jog alaptörvényi szintű korlátait jelentik, mivel ezekben a tárgykörökben nem kezdeményezhető és nem tartható népszavazás. Azt, hogy adott kérdés a kizárt tárgykörök közé tartozik-e, a Nemzeti Választási Bizottság, illetve a Kúria, majd végső soron az Alkotmánybíróság jogosult megítélni. Amennyiben a népszavazási kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ívet a Nemzeti Választási Bizottság, illetve a Kúria úgy hitelesíti a népszavazási kérdést, hogy a hitelesített kérdésben megtartott népszavazás bármelyik kimenete alaptörvény-ellenes tartalmú jogalkotásra kötelezi

az Országgyűlést, végeredményben a népszavazáshoz való jog megsértését jelenti. Ilyen esetben ugyanis a választópolgároknak csupán formális értelemben van lehetőségük arra, hogy döntést hozzanak, döntésük eredménye azonban nem válhat alaptörvény-konform módon a jogrendszer részévé. A döntés nyomán megalkotott jogi normát ugyanis az Alkotmánybíróságnak végül meg kell majd semmisítenie. A választópolgároknak így tartalmi értelemben nincs lehetőségük akaratuk kifejezésére, alaptörvény-konform módon nem születhet olyan norma, amely a népszavazási döntésnek megfelelő. Ezt az értelmezést támasztja alá az Alkotmánybíróság 28/2015. (IX. 24.) határozatának egyik párhuzamos indokolása is, amely szerint *„Ha a döntést tartalmazó törvény előreláthatóan kizárólag alaptörvény-ellenes lehet (vagyis ha a törvényhozás nem tud olyan jogszabályt megalkotni, amely alaptörvény-ellenesség nélkül hajtja végre a népszavazási akaratot), akkor a választópolgárnak a népszavazáson, tartalmilag a közvetlen hatalomgyakorlásban való részvételi joga enyészik el. Nem születhet ugyanis olyan törvény, amely az ő, népszavazáson kinyilvánított akaratát megvalósítaná (mivel ha az Országgyűlés megalkotja a megalkotni köteles törvényt, azt az Alkotmánybíróságnak az alaptörvény-ellenesség miatt – megfelelő indítvány esetén – szükségképpen meg kell semmisítenie).”* {Indokolás [53]}

A Kúria támadott végzéséből egyértelműen kiderül, hogy a Nemzeti Választási Bizottság által hitelesített kérdés nyomán tartott népszavazás jogalkotási kötelezettséget keletkeztet a törvényhozó számára: *„A Kúria megállapította tehát, hogy a jogalkotói egyértelműség követelménye nem sérült, az „igen” válaszok többsége esetén „nem megváltoztatását bemutató” fordulatot az Mttv. 9. § (6) bekezdéséből törölni kell, a „nem” válaszok többsége esetén az ilyen tartalmat a VI. kategóriába kell átsorolni.”* {[42]} Amennyiben tehát a „nem” szavazatok kerülnek többségbe, a jogalkotó feladata olyan tartalmú norma létrehozása lesz, amely kifejezetten tilalmazza, hogy bármilyen – akár az életkornak megfelelő ismeretterjesztő – módon bemutatható legyen kiskorúak számára a nem átalakítása. Ez a norma a korábbiakban kifejtettek szerint alaptörvény-ellenes lenne, mivel aránytalanul korlátozná a kiskorú személyisége szabad kibontakoztatásához és tájékozódáshoz való jogát. A norma azonban alaptörvény-ellenes lenne abban az esetben is, ha az „igen” válaszok kerülnek többségbe, és az ebből eredő jogalkotási kötelezettségét a jogalkotó úgy teljesítené, hogy semmiféle korlátot nem szabna annak, hogy milyen módon mutatható be a nem megváltoztatása kiskorúak számára. Az alaptörvény-ellenességet itt az okozná, hogy a jogalkotó nem tenne eleget az állami gyermeki jogokkal kapcsolatban fennálló védelmi kötelezettségének. Az pedig mindkét esetre igaz, hogy az alaptörvény-ellenes normát eredményező népszavazási eredmény elvonná a választópolgárok – így l.r. Indítványozó – népszavazáshoz való jogát.

bd) A Kúria döntésének a megjelölt alapvető jogokra vonatkozó következményei

Előzőekben bemutattuk, hogy az állam milyen módon képes alkotmányosan eleget tenni a gyermeki jogokból eredő kötelezettségének. Mindezek után azt vizsgáljuk, hogy a Kúria döntése milyen hatással van az államnak ezen kötelezettségére.

A Kúria támadott végzése helybenhagyta a Nemzeti Választási Bizottság határozatát, amely hitelesítette az arra irányuló népszavazási kérdést, hogy kiskorú gyermekeknek a nem megváltoztatását bemutató médiatartalmakat jelenítsenek meg. Amennyiben a kérdésre a választópolgárok többsége „igen” választ ad, úgy a jogalkotónak lehetővé kell tennie, hogy a

kiskorúak számára ilyen médiatartalom bemutatható legyen, ám nem biztos, hogy élhet azokkal a megfelelő korlátozásokkal, amelyeket az Mttv. más témák esetében is alkalmaz. Ez az eshetőség tehát a gyermeki jogok tekintetében vet fel alkotmányos aggályokat. Amennyiben pedig a „nem” válaszok kerülnek többségbe, a jogalkotó olyan jogszabály megalkotására lesz kötelezett, amely teljes mértékben kizárja, hogy kiskorú a nem megváltoztatását érintő bármely médiatartalomhoz hozzáférjen. Ezzel kizárja a nem megváltoztatásának olyan jellegű megjelenítését is a kiskorúak számára, amely a kiskorú testi, szellemi, erkölcsi fejlődését nemhogy nem veszélyezteti, hanem kifejezetten elősegíti az emberi szexualitásra vonatkozó ismeretszerzés körében.

Összességében tehát a Kúria tehát olyan népszavazási kérdés hitelesítését hagyta helyben, amelynek mindkét lehetséges következménye nyomán megszülető jogi norma alaptörvény-ellenesen korlátozza, illetve korlátozhatja a kiskorúak joggyakorlását és ennek révén a népszavazáshoz való jogot is. Mindezekre tekintettel a Kúria végzése alaptörvény-ellenes.

Indítványozók az előzőekben kifejtettek alapján kérik a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a Kúria Knk.IV.40.648/2021/23. számú határozatának alaptörvény-ellenességét.

Kelt: Budapest, 2022. január 13.

[redacted] I. r. és k[redacted]
[redacted] II. r. indítványozók
képviselőiben

dr. Nehéz-Posony Katinka
ügyvéd